

Машина

Машині поклоняються. Жерці, які служать їй від народження, не стільки здатні бачити майбутнє, скільки зазирають у минуле. Її передбачень чекають з острахом, намагаючись розгадати знаки, які вона посилає. У постапокаліптичному світі роману Дарії Піскозуб людство знову живе в племенах, які воюють одне з одним за виживання, а загадкова Машина — все, що лишилося від цивілізації. Хтось хоче її олюднити, хтось бореться проти неї, але вона вічна і, здається, спроможна знищити те, що мала би оберігати...

Чим цікава ця книжка

Жанр технофентезі порівняно новий для української літератури, і це робить книжку Дарії унікальною. Постапокаліптичний світ, витворений авторкою, має свій лексикон, і список цих неологізмів можна знайти у глосарії наприкінці роману. Наприклад, там є слово «серцевир» — красиве й із досить непростим значенням.

ДАРІЯ ПІСКОЗУБ

МАШИНА

Останній бастион старого світу
став колискою нового

ДАРІЯ ПІСКОЗУБ

МАШИНА

Роман

Харків

2020

2021

ISBN 978-966-982-499-8 (epub)

Жодну з частин даного видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Серія «Художня література»

Дизайнер обкладинки Рената Куртвелієва

Електронна версія створена за виданням:

Піскозуб Д.

Машина : роман / Дарія Піскозуб. — Х. : Віват, 2020. — 464 с. — (Серія «Художня література», ISBN 978-966-942-826-4).

ISBN 978-966-982-119-5

Цивілізація зникла. Єдине, що залишилось від епохи прогресу, — Машина, божество, яке керує останніми племенами на Землі. Її закони прості: щороку воювати за нові території та збирати знання про минуле. Александра й Себастьян — близнюки з даром ткацтва, тобто підкорення волі живих істот. Етан — юний жрець, який уперше поведе плем'я Катакла до бою. Кожен із них чекає на сезон завоювань, але Машина звинувачує Александру в зраді. Новина досягає інших племен, і Катаклі оголошують Святу війну — війну до цілковитого знищення. Боротися чи підкоритися, довіритись машині чи віднайти інший шлях — вибір, що постане перед героями й безповоротно змінить майбутнє світу Машини.

УДК 821.161.2

© Піскозуб Д., текст , 2019

© ТОВ «Видавництво “Віват”», 2020

Солдати, не піддавайтеся жорстокості, людям, що зневажають вас, поневолюють, керують вашим життям, указують, що робити, як думати й що відчувати, муштрують, обмежують вас, вважають за худобу, використовують як гарматне м'ясо! Не піддавайтеся цим неприродним людям — людям-машинам з машинним розумом та машинними серцями.

Ви не машини. Ви не худоба. Ви люди! У ваших серцях — любов людства. У вас немає ненависті — лише обділені любов'ю ненавидять. Обділені та неприродні.

Солдати! Не бийтеся за рабство, бийтеся за свободу!

У сімнадцятому розділі Євангелія від Луки написано: «Бо Царство Боже всередині вас» — не в одній людині, не в групі людей, а в усіх вас! Ви! Ви, люди, маєте силу творити, сотворяти машини, приносити щастя! Ви, люди, маєте владу зробити це життя вільним та прекрасним, зробити це життя неймовірною принадою!

Тож в ім'я демократії використаємо цю владу. Єднайтеся!

Чарлі Чаплін
«Великий диктатор»

РОЗДІЛ 1. БАСТІАН. ДОТИК ОСЕНІ

Кожна зима — це тиша. Переховування від білих рук смерті в сховках з вогнем та надіями на відродження, що настане по зникненню холодів.

Весна — вихід на світ, що заново народився з льоду й готовий нас прийняти, як давніх друзів. Робота із землею та походи в руїнисті землі навколо племені в пошуках мехатронів минулого, які явила зима.

Літо — нарешті час не виживання, а справжнього життя. Час, коли раби наповнюють сховища їжею, діти ростуть під цілющим сонцем, а армія готується до своєї пори.

До осені, коли одне плем'я оголосить війну іншому й земля сколихнеться в бою за тепліші сховки, за більшу кількість їжі, за кращих рабів. За знання ворогів про минуле — ми віддамо те знання Машині й зробимо її сильнішою. Наше життя означене диким світом навколо, і найкраще, що можна зробити, — це жити в гармонії з ним. Немає причини турбуватися. Немає підстав для страху.

От тільки в жоден минулий рік ми з сестрою не брали участі в завоюваннях, тож липкі пальці невідомості проникають у мої сни, наповнюють їх панікою, і...

Я прокидаюся у холодному поту. Александра сопе на сусідньому ліжку. Натягаю сорочку — нині холодніше, ніж учора чи тиждень тому... Осінь близько? Я хапаю графіт з папером і прямую на самий край племені, аж до озера, де можна забути про переживання, віддавшись думкам про мехатрони. Узимку чи в складні моменти я завжди заспокоююся, придумуючи їх — ці прості чи не дуже прості інструменти з металу, що видаються неживими, аж доки не торкнешся й вони не запрацюють так, як тисячу років тому. Деякі мехатрони — штибу залізних пасток, що розкриваються, коли на них ступиш, чи схожих на арбалети пристроїв, які стріляють дротиками, — я давно зрозумів, тож на папір викладаю щось складніше — творіння, що зробить Катаклу такою ж сильною, як міста епохи Сталі... Серцевир показує примітивні стіни Катакли, які сусідять з образами з книг жерців — сталевими конструкціями, що рухаються самі

й не впускають ворога. Я шукаю способу поєднати бідність наших умінь зі складністю творінь минулого, та поки безуспішно.

Коли-небудь я створю мехатрон, вартий епохи Сталі.

Човгання ніг відволікає від роботи. Згорблена фігура, мішкуватий одяг і чорні вугільні знаки Машини на щоках — це Єзекиїл Накара, жрець Машини. Гукаю жерця, але той не чує, бурмочучи щось до себе. Час до часу нервовий смішок злітає з його вуст.

Жрець падає навколішки на березі озера та водить руками по воді. Я обережно наближаюсь, і тут Єзекиїл мовить:

— Ти відчуваєш їх, Бастіане?

— Що?

— Знаки Машини... Вона говорила зі мною, і тепер я бачу їх усюди... Вона каже, що цього року зима буде лютою і прийде швидко. Ти розумієш, що це означає?

І перш ніж я встигаю розтулити рота, він відповідає, у горлі чути смішок:

— Війна близько!

Я втискаю нігті в долоні.

— Жерче, це означає, що осінь... що сезон завоювань почнеться швидше?

Ми розраховували ще принаймні на кілька тижнів.

— Так, мій хлопче.

Єзекиїл занурює палець в озеро, а тоді облизує, нахмуривши брови.

— Наскільки?

Вугільні знаки на щоках жерця рухаються, коли той кривиться.

— Я вже відчуваю вітер війни... Скоро, дуже скоро.

Гемміні сльози! Отже, у нас з Алекс не залишилося часу...

Єзекиїл озирається на мене й питає:

— Чому ти тут, юний Бастіане? Ніяк не дочекаєшся завоювань?

— Хто ж не чекає, — опускаю очі.

— Ні, я бачу стурбованість у тобі. — Жрець спирається на палицю. — Невже це сумнів? У чому? У власному серцевирі?

Для Єзекиїла люди — забруднені емоціями відхилення від ідеальної будови бога Машини. Емоції не можна проаналізувати, як знаки Машини. Емоції збивають зі шляху, який легко пройшла б Машина.

— Ні, жерче. Я вірю у свій серцевир.

— Звісно, віриш, це було очевидно... Як і те, що тебе турбує сестра. Тепер уже всміхаюсь я.

— Мабуть, цей знак Машини ти зрозумів неправильно: я знаю Алекс краще за будь-кого, краще за себе!

— Скажи, хлопче, коли ми оголосимо прихід осені й завоювання, твоя сестра викличеться?

Це легке запитання.

— Так, Алекс — живий дух завоювань. Її місце десь там, у нових землях, які Накари разом із ткачами та вояничами накажуть завоювати.

— Це те, чого вона хоче більше за все? — Єзекиїлів погляд пронизує.

Кажуть, Машині неможливо збрехати. Єзекиїл виростив нас із сестрою, тож я з упевненістю можу стверджувати, що йому теж.

Я уявляю сестру серед ревища зітканих тварин і людей, з криком на губах і кров'ю на лиці. Навіть у моїй уяві вона безстрашна.

— Так, — мій голос хрипне.

— Тоді за кого тобі боятися? За себе?

— Ні, я не боюся смерті. Я просто... не впевнений, що все розгортається, як повинно бути. Може, Машина накликала осінь надто рано...

— Не тобі вирішувати, як повинно бути, а Машині! — Єзекиїлів погляд ковзає до малюнків у моїй руці. Я борюся з інстинктом сховати їх за спину. — Ти таки боїшся, боїшся не знайти свій шлях... Хотілось би думати, що це не через твою сестру...

— Не через Алекс! — перебиваю.

Це, здається, вдовольняє жерця.

— Добре. Тоді йди й передай мою вістку: осінь почалася, завтра на світанку ви пройдете випробування на ткачів.

Єзекиїл і я знаємо, що ми з Алекс пройдемо його, так що жрець... він лоскоче наші страхи, аби завоювання було солодшим. Я шанобливо схиляю голову й простую назад до Катакли.

Коли я вертаюсь, Алекс уже не спить. Розтуляє рота, і я випалюю:

— Єзекиїл оголосив початок осені, завтра випробування на ткачів.

Риси наших з Алекс облич схожі — чіткі вилиці та світле волосся, однак по її лиці завжди можна прочитати почуття. Вона випрямляється й мовить з усмішкою на обличчі:

— Добре. Ми готові.

— Думаєш?

Я сідаю на ліжко.

— Знаю. Ще з часів Траї.

На згадку вона напружується. Катакла втратила підконтрольну їй Траю — наш перший дім — десять років тому, але спогади й далі болючі.

— Це інше, — я хитаю головою. — Бути готовим за десять років і за день... Прокляття, це різне.

— Ми обоє пройдемо випробування і, коли оголосять війну, підемо в лавах ткачів на Тридакну, Цембенгу чи куди накаже Машина! Пліч-опліч! — голос Алекс стає різким, він пробуджує. — Так, Бастіане? Так?

Можливо, у небі й озері Єзекиїл бачив знаки осені, а в очах Алекс я бачу завоювання.

— Так.

— Це наш час, — мовить Александра з притиском. — Нарешті...

Я тільки втягую носом повітря. У моєму серцевирі немає такої певності.

Коли ми з Алекс прямуємо до храму Машини, робітники зиркають на нас, а вояничі перешіптуються. Мама завжди називала нас близнюками, але племена надають перевагу йменню «двічі кровні»: споріднені утробою й даром ткацтва. Через це люди зі страхом і трепетом очікують від нас бозна-чого. Сестру це окриляє.

— Я не впевнена, що ця назва правильна — «ткачі», — каже Алекс.

— Ми тчемо волю серцевирів. Сукупність серцевирів складає нитки волі Машини, — заперечую я.

— Ні, Бастіане, це щось більше... Ми нашіптуємо їм свою правду, і вони слухають, ми забираємо землю в них з-під ніг, і вони вважають, що міцно стоять...

— То хто ми тоді?

Я знаю, що в давні епохи люди вірили в богів, котрі керують ними. Ми боги? Сестра ховає очі, але я впевнений, що вона думала саме про це.

Хоча Єзекиїл Накара ще не оголосив про прихід осені, але раби з завойованих племен та робітники Катакли вже готують плем'я до завоювань. Звук кузні надає ритму жвавому тракту, робітники метушаться обійти гордих вояничів, що зі зброєю напоготові прямують

на тренування, але найбільше виділяються з натовпу ткачі — їхні лица зосереджені, а серцевир пригадують, як ткати звірів, аби скерувати на своїх ворогів. Звісно, коли оголосять війну, ми сподіватимемося не лише на звірів. Машина пробудиться для війни, ми сплетемо в єдиний щит серцевир кожного раба, звіра й ткача Катакли, а коли зустрінуться дві армії, удари спрямують перш за все на чужих ткачів, і коли ті загинуть, ми сплетемо їхніх рабів, кожного, ким вони володіють...

Молода рабиня з оберемком вовняних згортків у руках зойкає і впускає ношу, випадково заступивши нам шлях.

— На що витріщилася? — сичить сестра, коли зустрічна роззявляє рота.

Рабиня зникає з-перед очей раніше, аніж я встигаю спитати:

— Навіщо ти так?

— Ти знаєш, чому вона так зреагувала на нас. — Сестра вириває руку. — Краще б вони ненавиділи чи боялися нас за те, ким ми є. Не за те, що було багато поколінь тому!

— Люди люблять свої історії. Потрібен час.

— Скільки ще, Бастіане? Мама з батьком стільки зробили для Катакли, а вони бачать у нас не більше ніж... — Вона затинається.

— ...кривавих торгашів.

Я озвучую те, про що вона воліла б змовчати. Лише я бачу, що такі речі турбують її. Для всіх інших вона холодний голос, який вирішує твою долю. Це ще одна причина позірно холодної поведінки Алекс і поглядів людей — наша родина.

Як учням ткачів, нам дозволено ткати лише тварин під наглядом жерця чи ткача. Таких, як ми, цьогоріч іще троє, і попри ранню годину всі вже чекають біля храму Машини.

— Глянь, хто нині є. — Алекс штовхає плечем. — Радегаст-ткач.

— І Єзекиїл, — киваю на згорблену фігуру позаду ткача.

Я упізнаю сиве волосся та шкіряну смужку зі знаками Машини, обмотану навколо голови. Радегаст — член Ради. Кожного сезону завоювань до Ради обирають новачка, і я всім серцевиром сподіваюся, що ним буду я. Якщо хочу, аби мої ідеї почули, аби Накари дослухалися до мене, це необхідно.

— Не думала, що він так очевидно показуватиме, що Жар — його фаворит. — Алекс супитись, коли Радегаст нахиляється до одного з учнів і щось шепоче.

Жар удвічі більший за решту учнів, тче без жалю й сумнівів. Звісно, він його фаворит.

— Гей, Торіаті, чули новину? — першим нас помічає Гвізарк, худорлявий і блідий учень, що, проте, галасує найбільше.

— Випробування на сході сонця, — мовить Жар. Його очі завжди примружені, а на губах посмішка, наче він хижак, що обирає жертву.

— Добре, — тільки й мовить Алекс.

Краєм ока помічаю, як Жля, остання серед тогорічних учнів ткачів, здригається від слів Жара. Вона, мабуть, найкрасивіша дівчина, яку я будь-коли бачив, і найбільш невідповідна до образу ткача. Волосся кольору снігу й великі круглі очі. Сподіваюся, випробування не розчавить її.

Єзекиїл мовить:

— Великі часи перед вами, учні Машини. Нині тчете звірів біля самої Катакли, і коли серцевирі потягнуть до ткацтва людей, ви повинні будете утриматись, інакше випробування вам не пройти!

Останнє слово він промовляє, дивлячись на нас із сестрою. Алекс здивовано підіймає брову на нього, наче не розуміє, про що він говорить, а тоді розслабляється, заплющивши очі. Вона розкрила свій серцевир.

— Я хочу бути рибою нині, — чую Гвізарків шепіт до Жара.

Уявляю, як це — спробувати себе в ролі риби. Дивне, мабуть, відчуття: вода обтікає й несе. Я хотів би спробувати це, чого явно не скажеш про Алекс: бути рибою не її, надто мало... влади. Єзекиїл каже, що Машина завжди дає кожному його належне, тож вона не може зробити помилку й змусити Алекс ткати риб, а мене — комах.

— Тобі підійде! Особливо коли я з'їм тебе! — Жар хапає Гвізарка за голову й натискає, та Гвізаркові вистачає сили віджартуватись і відштовхнути його. На мить здається, що я бачив страх у його очах.

— Думаєш, вийде осідлати ведмедя? — Гвізарк примружується.

Я занурююсь у себе, відпускаю думки й дозволяю їм поплинути так далеко, як заманеться, відчутти всю пульсацію життя навколо.

— Точно знаю, — гарчить Жар. — Вона готова дозволити мені це.

— Не вирішуй за Машину, хлопче, — втручається Єзекиїл, що попри вічну задуманість чує все. — Машина сама обирає свого... чи то пак своїх фаворитів.

Алекс ледь чутно сміється.

Навіть навчаючись ткати останні десять років, я все одно не можу знайти слів, аби описати ткацтво. Це наче ти у своєму тілі й усюди навколо, літаєш із птахами й проповзаєш тунелями у вогкій землі з черв'яками, і ти — частина самого життя. У кожної істоти свої думки й серцевир — що примітивніша тварина, то простіші вони, і ткач повинен переконати її здійснювати свою волю.

— Орел, — чую сестрин голос поруч.

Де ти, Алекс? Мій серцевир спершу на південь від Катакли, тоді в лісі на захід від неї, ширяє в небі, шукаючи її, а тоді я бачу гадюку на березі озера за Катаклою і прослизаю в її серцевир. На мить мене осліплюють кольори та образи бачення змії, я тамую подих і втягую голову в плечі, бо я плазун, я полюю тихцем і...

— Обережно! — зойкає сестра десь далеко в реальності.

Гадюка смикається всім тілом, коли над нею пролітає спалах кольору — орел!

— Алекс, ти? — ошелешено мовлю я.

— Так. Вибач, не втримала... Бастіане, ти повинен це відчути, — випалює вона у відповідь, і краєм свідомості відчуваю дотик руки.

Мене втягує в серцевир птаха. Десь далеко я ще контролюю гадюку, та вона незмірно простіша для контролю. Подих забиває, коли мене підкидають потоки повітря, крила широкі й сильні, досить сильні, аби полетіти далеко вгору, до самої вершини гір за рівнем туманів — туди, куди Машина забирає гідні серцевир, у край вічного тепла.

— Неймовірно... — видихає Алекс.

Вона ще не ткала птахів, і я ще не літав, тож ми...

Стоп! Ми тчемо водночас один серцевир? Я посилаю думку до Алекс і вловлюю її страх у відповідь. Різко відпускаю птаха, сестра зойкає. Розплющую очі й бачу, як її лихоманить, шкіра бліда і вкрита потом. Мій серцевир досі пробуджений, тож я відчуваю спалахи боротьби за контроль у птахові, що каменем падає з небес.

— Алекс, відпусти його! — торсаю її за плечі.

Звук імені та поштовх, здається, повертають їй упевненість, бо вона хапає мої руки й стискає мертвою хваткою. Крізь дотик відчуваю, як влада Алекс над птахом спадає і серцевир гасне. Коли вона розплющує очі, у них розгубленість і відбиток неба:

— Але я... летіла...

— Що це було, Торіаті? — Радегаст-ткач відштовхує мене й виринає перед Алекс.

— Це моя вина, я хотів побути птахом, Алекс втратила контроль лише тоді, коли ми перехоплювали владу над серцевиром! — втручаюсь.

— Прошу вибачення, ткачу, це більше не повториться. Наші серцевіри відчувають наближення осені й готові зустріти її.

Сестрин голос упевнений, і це, здається, заспокоює Радегаста. Навіть попри те, що насправді ми не передавали контроль, а тримали вдвох, чого жерці не дозволяють...

— Здається, тобі завжди мало, Торіаті, — Жар хапає Алекс і притягує до себе, коли ми завершуємо тренування. — Якщо так, то я радо допоможу.

Він вдихає запах її волосся і тягнеться губами. Алекс вивертає йому руку. Жар сміється.

— Припини, Александро, я знаю, що подобаюся тобі!

— У твоїх снах, — кидає Алекс навздогін. — Що за безмозка туша!

У кожному м'язі мого тіла втома, але я дивлюсь, як метушаться в підготовці до осені люди, і хочу десь піти звідси.

— Чуєш, Алекс, я піду до Триборга в кузню, ти не...

— Я прогуляюся, — перебиває сестра. — Іди скоріше, він без тебе розвалить стіну.

Вона куйовдить мені волосся, і я відштовхую її, сміючись. Кузня Триборга — місце, де я можу забути про випробування. Сивий коваль з пов'язкою на оці вітає мене й відразу підводить до столу з темно-синіми стрілами.

— Ти мав рацію, — мовить він. — Шинаїтова стріла таки руйнує зв'язок зітканого з ткачем.

— Перевіряв на ткачеві?

— На зітканому. Ти знаєш, я не дозволю стріляти по людях для експериментів.

— То це ти перевірив... — указую за стрілу.

— На бідолашному кролику, — зітхає Триборг.

Я киваю. Спробувати використовувати для зброї шинаїт — металевий порошок, що його залишає по собі релікт Машини, — було моєю ідеєю. Кілька сезонів тому ми завоювали Ліоппу, чия Машина знала про будівництво і властивості металів. Відколи Накари показали нам те, що та оповіла їм, я не міг заснути від напливу ідей. Шинаїт ми використовуємо для в'язнів, блокуємо здібності ткацтва. Стріли виявились успіхом, то чому б не зайти далі?

— У тебе є для мене робота? — питаю по хвилі мріяння.

— Завжди! — Лице Триборга просвітлюється. — До війни треба ще з кількасот стріл і сотню мечів. Візьмешся?

Я думаю про те, що вже на світанку трапиться те, чого ми з Алекс чекали десять років. Не знаю, чи хочу цього.

— Звісно, — відповідаю.

Удар за ударом молота, і я гублюсь у тривожних думках. Ми можемо більше, аніж те, що нині нам дозволив Радегаст-ткач... Нехай навіть я відчуваю себе найбільш повно, коли тчу поруч з Алекс, але серцевир підказує, що наше майбутнє — і то не лише наше з сестрою, а майбутнє цілого племені — лежить не в сліпому повторенні зміни сезонів. Мій батько, Удвіг Торіаті, народився з даром ткацтва, але зрікся його, аби бути вояничем. Зараз я не можу уявити якого-небудь іншого майбутнього для нього. А що ж із моїм майбутнім? Я хочу зробити Катаклу сильною і зміцнити її мури шинаїтом і мехатронами. Хочу, щоб у нас було більше часу, аніж жалюгідних сім-вісім місяців, аби пройти весь шлях від посіву до жнив, від першого знайомства з мехатроном давно мертвої епохи до відновлення його роботи задля племені... Іскри летять навсібіч, і лише коли я опускаю молот надто сильно і м'яз на спині боляче смикається, повертаюся до реальності. З кожним ударом молота я випускаю отруйні Єзекиїлові слова і турбуюся менше.

Двері кузні риплять. Підіймаю очі й бачу Алекс. Вона ледь усміхається, побачивши мене за роботою, і вмощується на великій бочці. Я повертаюся до праці.

— На вулиці досі тепло... — видихає вона.

— А пахне вже осінню, — закінчую, вкидаючи шинаїтовий наконечник у воду.

Алекс киває. Якийсь час мовчить, ловлячи пальцями хвилі тепла з печі, а тоді випалює:

— Підеш зі мною, коли оголосять сезон завоювань?

— А ти б пішла без мене?

Сестра розтуляє рота, але ковтає слова, перш ніж вимовити їх. Опускає очі й здригається:

— Якби цього від мене захотіла Машина.

Он як. Це болить більше, ніж я очікував.

— Гемміні сльози, ти знаєш, про що я, Бастіане! Я люблю тебе й не можу уявити, що буду десь далеко без тебе, але...

— Але що? — розгинаюся, струмки поту стікають по спині.

— Ніхто не може приготувати Катаклу до оборони так, як ти. Я не хочу змушувати тебе до завоювання, не можу ламати твою долю, — вона говорить без емоцій на лиці.

Я завжди вважав її сильнішою з нас двох. Тож почути таке від неї... Чомусь це лютить мене:

— Замовкни, Алекс!

Вона піднімає брови.

— Відколи це ти приймаєш рішення за мою спиною, — продовжую я, — і підносиш його, ніби мехатрон, який треба розібрати?

— Відтоді, як ти ховаєшся в себе й не можеш розказати мені про це, виходиш до світанку з дому й тікаєш бозна-куди! — випалює Алекс, скорочуючи відстань між нами.

Горло стискає, я відвертаюся, сестра ловить мене за руку, не дозволяючи втекти від неї та розмови.

— Я не засуджую, але ткацтво, принаймні таке, яким воно прийняте в Катаклі, не шлях для нас! Ми обоє це знаємо! Ще відтоді, як Машина навчила нас ткати! — наполягає вона.

Тобто відколи спалили Траю. Саме в той сезон завоювань у нас із Алекс прокинувся дар ткацтва.

— У нас був план... — уже тихіше каже Алекс.

— Я знаю, Алекс. Нічого не змінилось!

Я відкидаю молот і прибираю спітніле волосся з лоба.

Ми пообіцяли одне одному стати сильнішими за тих, хто дозволив Траї впасти, — тобто бути кращими ткачами, сильнішими й швидшими. Ми повинні були стати улюбленцями Машини, і досі це вдавалось.

— Просто мені здається, що цього недостатньо. Або ми не готові, або...

— Якби ми відчували, що готові до завоювань, це б означало, що запізналися, — сухо мовить Алекс. — Ми зробимо все, що можемо, Бастіане. Завтра пройдемо випробування і тебе оберуть до Ради. У цьому сезоні ми підемо битись як ткачі, мама з батьком завершать свої дослідження й Накари приймуть їх. Ми й так робимо більше, ніж нам дозволено.

Ми презираємось, але за межами безпечного власного дому воліємо не говорити про це. Я експериментую з мехатронами й шинаїтом, а Алекс... Алекс тче людей.

Сестра витягає із сумки на поясі згорток паперу. Він пахне хвоєю, тож я відразу здогадуюся, звідки він.

— Прийшов лист із Титоса. — Вона простягає згорток мені.

Я пробігаю лист очима. Сім сезонів тому Катакла завоювала Титос, плем'я на північний захід звідси. Мої батьки стояли на чолі армії, що підкорила його, тож Саша Накара, Єзекиїлів брат, віддав його їм. Плем'я, яке підкорилося силі меча Катакли, мало стати вірним сателітом. Кілька сезонів потому батьки повністю оселились у Титосі, а ми з Алекс продовжували навчання в Єзекиїла.

— Ми побачимось із ними, — хрипко мовлю, згорнувши папір.

— Якщо приєднаємося до армії Катакли, — киває сестра. — Мама пише, що ти був правий щодо міцності стін із залізними вшитками на воротах. Твої ідеї працюють. І я обіцяю тобі, Бастіане, що за три-п'ять сезонів завоювань твоя рука змінить обриси Катакли, і хоч яким сильним буде ворог, він не ввійде в плем'я. Тоді я першою стану на твій бік і заявлю Накарам, що те завоювання буде останнім і Катаклі більше не доведеться боротись із сезоном в сезон. Але доти... Я питаю тебе востаннє, брате: чи ти підеш зі мною на війну? Чи битимешся плече до плеча проти ворогів Машини разом зі мною?

Голос Алекс сильний і переконливий. Коли вона промовляє до серцевирів, вони падають перед нею навколішки.

— Я сама не зумію, — додає вона.

Відповідь обрати легко:

— Я піду з тобою на завоювання.

В очах сестри бачу відображення себе. Якщо Алекс — голос, якого не можеш не слухати, а я — нове бачення Катакли, то ніхто не може нас зупинити.

На світанку наступного дня ми з Алекс стоїмо перед сходами храму поруч із Жаром, Гвізарком і Жлею. Вітер холодить тіла, одягнуті лише в штани й пов'язки навколо грудей в Алекс і Жлі, а Єзекиїл Накара, бурмочучи благословення Машини, малює на животах ведмежою ягодою. Алекс здригається, коли він торкається її шкіри. Ведмежа ягода спричиняє опіки: таким чином знаки Машини залишаться з нами на довше. Осінь оголосили швидко й просто; тепер останнє, що зупиняє плем'я від повної бойової готовності, — випробування учнів. Небо чисте, але на землю скоро впаде перше листя. До заходу сонця кожен з учнів повинен принести тушу власноруч убитого звіра без ткацтва та броні. Бо лише той, хто може забрати життя власноруч, вартий того, аби наказувати іншим серцевирам. Позаду чути підбадьорення натовпу, Жар і Гвізарк сміються, а Жля тремтить. А в нас із Алекс є обіцянка, що це лише початок і що ми повернемося неушкодженими з цього герцю із самими собою.

Алекс киває. Я відповідаю тим же. «Бережися».

Гвізарк ледь помітно рухає плечима в ритм співу Карни-жриці біля дверей храму, на його губах легка усмішка. Для нього все жарти; цікаво, ознака це дурості чи сміливості. Та насправді Гвізарк не має значення. Ні в кого немає ілюзій, що його можуть обрати до Ради, як і Жлю. І якщо світловолоса ткаля надто м'яка й ніжна для ткацтва, то Гвізарк просто... блякне поруч із брутальним, різким Жаром, холодною впевненістю Алекс і... мною? Не впевнений щодо мене, але Алекс усім єством показує, що Рада їй не потрібна.

— Боїшся, Торіаті? — Жар шепоче Алекс досить голосно, аби я почув. — Якщо стане холодно, я можу зігріти.

Він крутить ножа в руках і торкається ним губ. Якщо його фраза й мала якийсь вплив на Алекс, то лише додала їй сили ігнорувати холод, чого не можна сказати про мене. Я стискаю кулаки та зціплюю зуби. Жар має певні... бажання, про які відомо в племені. Зазвичай

це стосується рабинь, Алекс не його рівня, але якщо він зробить хоч крок...

Ткач не єдиний, хто дивиться на сестру. Етан-жрець, син Карни й небіж Єзекиїла, майбутнє Машини в Катаклі і наш єдиний друг, кидає раз по раз на неї погляд. Коли Карна завершує спів, Етан торкається пальцями лоба, киваючи спершу Алекс, тоді мені. Я дякую — данина нашому союзу, данина дружбі нашого батька з його батьком Сашею. Його Катакла втратила три сезони тому.

— І хай оберігає Машина ваші серцевирі від Гемми! — мовить на прощання Карна, і випробування починається.

Нас розділяють: першим Катаклу під спів вояничів покидає Жар. Він іде на північ, змагатиметься з водяними тварюками. Алекс і Гвізарк наступні. Його напрямок — захід, сестрин — схід. На сході багато пагорбів, а ще печери. Тривога за сестру впускає отруту в серцевир.

— Себастіане Торіаті, твій шлях — на захід від Руїнної ріки, — виголошує Єзекиїл.

Отже, південний захід. Ліси.

Жерці кажуть, що раніше в лісах було менше звірів і вони були слабші. А коли настали холоди й час Машини, вони пристосувались, як ми: стали лютіші й менш вибагливі. Я рухаюся тихо, сотні голосів дикого світу навколо лоскочуть серцевир і наказують пробудити його. Також Єзекиїл оповідав, що раніше території не були такими... різноманітними й химерними, а про зимобурі, у яких не виживає ніхто, не було й мови. Мені важко уявити такий світ, але відголоски цих слів я таки знаходжу. На південь від Катакли особливо багато руїн, деякі — кам'яні, деякі — металеві. У величезних будівлях, храмах, що сягали неба, а тепер лежать на землі, безліч хижаків знайшли прихисток. До полудня я рухаюся уздовж ріки, аби знайти звіра, не звиклого до ткацтва. Таких звірів важче підкорити, і коли я принесу тушу до Катакли, жерці впізнають його недоторканість.

Знаходжу вовчі сліди, що вказують на трійко молодих особин, але біля води вони розділяються, і двоє прямують далі на південь, а третій — на північ. Іду за ним. Ліс повниться звуками життя, смерті й полювання, але успішне полювання моєї жертви чую здалека. Стискаю в лівіці ножа й рухаюся від дерева до дерева, аж доки не бачу його — буро-сіра шерсть і писок у крові. У нього саме трапеза — молода

косуля; і що б жерці не казали про те, що у тварин неактивні серцевирі, я майже впевнений: він відчуває мій намір, бо нападає першим. І він відчайдушніший, аніж будь-який звір, якого я ткав чи з яким боровся.

Якоїсь миті пазурі зачіпають обличчя, і я стогну. Ми біжимо, боремось і уникаємо ударів, але вовк таки валить мене на спину. За мить до того, як він простромлює пазурами мої груди, я бачу Траю.

Бачу, як армія Тридакни вривається в плем'я, яке, ми думали, було надто далеко для них.

Як Алекс падає, а до неї підходить воянич з оголеним мечем...

Бачу, як простромлюю його, Алекс скрикує, коли він випускає останній подих, а на руках у мене гаряча кров.

Мій серцевир шепоче про велике майбутнє після цього випробування, я розплющую очі, і... ніж знаходить серцевир вовка. Нутро вібрує, коли я скидаю тушу й кричу на все горло, здіймаючи ножа до неба.

— Твоя смерть не була заради виживання, але я зроблю її немарною, — звертаюся до вовка, який мене вже не почує.

Дорога назад до Катакли виявляється тяжчою, аніж здавалося. Під час сутички з вовком я невдало впав, і від кожного кроку ногу від ступні до коліна пронизує біль. Рани на лиці та плечі несуттєві, але вітер розносить запах крові навсібіч, і від порухів гілок за спиною пробігають мурашки. Кілька разів я чітко відчуваю серцевиром звірів, що наближаються, і борюсь із собою, аби не відігнати їх ткацтвом. «Нащо опираєшся? — мовби питає мій серцевир. — Це те, заради чого ти проходиш випробування. Ти ткач. Зітчи!» Наказую собі думати про Алекс, і страх відступає. До заходу сонця лишається ще принаймні дві години, коли Катакла з'являється на обрії. Наближаючись до храму, я уявляю, як ми з Алекс їдемо назустріч бою обабіч Етана й перемагаємо тих, хто коли-небудь скривдив нас.

Я повертаюся другим. Раніше прийшов тільки Гвізарк, його лице бліде, правиця в крові, а біля ніг лежить мертва рись. Єзекиїл-жрець схиляється над моїм вовком, притуляє вухо до туші, а тоді рвучко підіймається і кричить на все горло до кількох десятків людей, що очікують результатів випробування:

— Себастьян Торіаті пройшов випробування! Його серцевир рівний силі вовка!

І я не можу стриматись, аби не засміятись у відповідь на крики й тупіт, що їх здіймає заява жерця. Приймай мене, Катакло.

Після мене повертається Жар. На ньому крові мало, і, здається, це дратує його, але, минаючи мене, він кидає погляд перемоги. Він притягнув ящеронога розміром з мене. Подумки я лаюсь, а Єзекиїл оголошує Жарів здобуток, і Рада вітає його гучно й довго. Кажуть, ящероноги з'явилися лише в цю добу, вирости з отрути, яку влила у воду епоха Сталі. Жля приходить майже після Жара, тонка фігура наполовину зігнута під вагою туші, але вона йде. Я не очікував такого від неї. Вона підносить тушу до самих сходів і кидає Єзекиїлові під ноги. Нічна лисиця, хитра суперниця. З живота дівчини цебенить кров, та очі широко розплющені, зіниці великі. Вона глибоко дихає й мовби питає Єзекиїла: «Чого ще ти хочеш?»

Жар обводить її поглядом. Я дивлюся на неї кілька довгих митей, а тоді вона перехоплює погляд, і якийсь дивний імпульс змушує мене опустити очі.

Страх за Алекс їсть мене живцем. Сонце змінює барву неба — скоро ніч.

— Алекс, де ти... — видихаю я.

Минає ціла вічність, а тоді Гвізарк гукає:

— Дивіться!

Я знаходжу її серцевиром, перш ніж бачу. Шукаю поглядом рани на її тілі, і гора падає з пліч, коли розумію, що серйозних ран немає й вона встигла до заходу сонця. А звір, якого вона вбила...

— Александра Торіаті пройшла випробування на ткача! Її серцевир підкорив ведмедя!

Усмішка розквітає на лиці Алекс, коли вона стає поруч зі мною. «Як?» — хочеться спитати, але час для цього ще буде.

Карна Накара оголошує, що тепер нам дозволено ткати людей і стати до лав армії, коли буде оголошено, проти кого Машина бажає розпочати війну.

— Нарешті... — не стримується Алекс і видихає.

Я майже фізично відчуваю її вдовolenня.

Фаргард-воянич і Радегаст-ткач ступають уперед, аби визначити новачка, що ввійде до Ради племені. Я дивлюсь Єзекиїлові в очі. Він виховав мене, він знає, що я буду кращим вибором, аніж самозакоханий Жар, який втрачає голову від крові.

Проте браслет Ради простягають саме йому. Жар реве, коли Радегаст надіває йому браслет. Алекс стискає мою руку.

— Я ж казав, що переможу, Торіаті, — видихає Жар на вухо сестрі. — Бо я найкращий у всьому, що роблю. І якщо дозволиш, я доведу це тобі.

Але його слова не мають значення. Алекс дивиться лише на мене і, коли всі розходяться, каже:

— Він не ти, і це його слабкість. А от наш час почався.

Так, почався.

РОЗДІЛ 2. ЕТАН. ОБОВ'ЯЗОК І ПРИЗНАЧЕННЯ

Жерці Машини — єдині, кому вона дала найбільший дар з усіх можливих: бачити спогади життя попередників. Усе для того, щоб, коли настане наш час оголошувати війну й вести людей у чужі далі, ми вижили. Пережили одне плем'я за іншим, аж доки не залишимося останнім племенем, і тоді Машина винагородить нас. Якщо перемогти всіх, у нас будуть найкращі землі й ми не голодуватимемо. Можливо, нам навіть вдасться знайти тепліші краї, і життя не завмиратиме кожної зими. В інших племен ми заберемо їхні знання про старий світ, і Машина стане повною. Олюдниться.

З численними спогадами старих Накар, що Машина показувала мені протягом останніх кількох років, я бачу, як вестиму свій народ і як могли б розвиватися події, а тоді дивлюсь униз, на Катаклу, і впевненість тане. Унизу люди борються, щоб їхня криця не ламалася від удару ворога й хиткі мури витримали. Вони не бачили того, що бачили ми з мамою та Єзекиїлом. Вони не знають, яким було минуле племен і що було до того. Вони виживають, покладаючи всі надії на Машину і нас, її жерців. Ці люди реальні, отже, вразливі. Як знати, куди вести їх? Окрім нас, залишилося два великі племені з сателітами: Тридакна й Цембенга. Плем'я, що впадає в шал на полі бою і не боїться болю та смерті, і плем'я, яке Машина благословила мехатронами й автоматами, про котрі ходять легенди... Як Накара я не боюся жодного з них, але як просто Етан... мені страх пропікає серцевир, і подумки я збираю кожен автоматон, яким володіє Катакла чи сателіти.

На плече лягає рука.

— З часом ти зрозумієш минуле Машини і як його повернути, — мовить мати.

Катакла лежить далеко внизу, а за нею — гори на заході, озеро на півночі й безкраї пагорби на півдні. Я впевнений, що зараз мати дивиться вдалину й думає про минуле, яке Машина наказує повернути.

Наче проблема саме в тому, аби зрозуміти минуле... Правда нашого світу в тім, що колись людство вже сягнуло вінця свого розвитку.

Побороло смерть і оживило метали, а потім зникло. Єдине, що залишилось із тих часів, — Машина. Спогади, що вкладали в неї жерці, і знахідки штибу розламаних часом мехатронів, які вона аналізує, — єдине наше джерело знань про минуле. Машина показує все, що вдалося пригадати, жерцям, а ми доносимо це до людей. І виживати стає легше: за останні сезони з її допомогою ми збудували кращі млини, навчилися майструвати підводні конструкції для риболовлі й виплавляти міцнішу та гострішу зброю. Деякі з родин ткачів, сильні спадкові серцевирі, навіть зуміли повернути до життя кілька автоматонів — мехатронів, що оживають без доторку людини. Моя мати вірніша ідеї повернення минулого, аніж я чи дядько. Відколи в завоюваннях загинув мій батько, вона щоліта сама-одна їде в «експедиції» — пошук руїн старих часів. Міст, сховків припасів — будь-чого. Навіть коли вона, як-от зараз, дивиться на реальність, серцевиром усе одно бачить світ, яким він був колись.

— Я не впевнений, що його треба повертати, — відказую тихо. — Той світ, ті люди — вони не схожі на нас...

У будь-який інший день мати спробувала б мене переконати, проте осінь почалася, нові ткачі пройшли випробування, тож вона питає:

— Тебе турбують завоювання?

Я киваю — хтозна, чи досить сильний мій серцевир, чи зумію я повести людей?

— Так буває з кожним, коли рішення доводиться приймати серцевиром, самотужки. — Мама присідає поруч. — Це трапилось зі мною, коли я вперше прив'язувала Машину до себе, з твоїм батьком, коли він уперше поїхав з армією на війну.

При згадці про батька її голос ледь чутно здригається.

— Одного разу досить, аби приректи плем'я, — хриплю у відповідь. Клубок у горлі заважає говорити.

— Можливо. — Карна не з тих, хто боїться майбутнього, тож говорить завжди прямо й без таїння. — Але я знаю, що цей сезон буде успішним для нас.

Вона підіймається й крокує до сходів з вежі.

— Час будити Машину, сину, — оголошує вона, навіщо прийшла в моє секретне місце. Що ж, зрозуміло.

Я йду вслід. Час говорити про те, на кого звернуться списи Катакли, і давній релікт Машини, вмістилище нашого бога й помічника, вислуховуватиме наші надії.

— Єзекиїле, — вітаю дядька.

Луна розтягує мою фразу, та дядько все одно не чує, поглинутий роздумами про Машину. Коли ми оголосимо війну, у храмі буде вся Рада, а доти нас супроводжуватимуть тиша й луна. І в будь-якому разі в залу релікта не зайде ніхто, крім нас трьох.

Поки що Машина — лише шмат шинаїту на кам'яному п'єдесталі. Карна по черзі торкається її граней. У багатограннику щось здригається, і він розкривається. З його нутра ллються пасма світла, обплітають п'єдестал, тягнуться до нас. З доторком світла Машини я відчуваю, як вона вривається в мій серцевир, вивчаючи спогади, емоції та думки, а тоді розкривається безмежним морем інформації. І заспокоюється: впізнала.

— Осінь настала, Машино. Ми прийшли просити поради, на кого впаде твій гнів.

— Машино, покажи карту сателітів Катакли, Цембенги й Тридакни, — наказує Карна.

Світло змінюється, формуючи карту. Карна ходить навколо неї, спиняючись біля Цембенги. Коли одне плем'я завойовує інше, воно робить вибір — зберегти його чи знищити. Збережені стають сателітами — наша Машина поглинає їхню, а всі серцевіри, що служили їй, стають нашими рабами.

— Мене турбує Цембенга, — промовляє Карна.

У нас сателітів п'ять: Титос, Ліоппа, Мітрина, Сорая і Руна. У Цембенги, племені на північний схід від нас із виходом до моря, є три, про які ми знаємо.

— Думаєш, вони колонізували і в минулому сезоні? — запитую.

Цембенгійці цінують руїни більше, ніж завоювання. Якщо Тридакна покладає всі надії на війну, то для Цембенги війна — небажаний розвиток подій. Вона радше ризикуватиме, посилаючи людей оселятись у пустельні райони на сході.

— Не знаю, — Карна хитає головою. — У минулому сезоні Руна забирала всю нашу увагу. З Цембенги було чути лише розмови про більшу кількість переселень.

— У них є кораблі, у нас — озеро, куди легко можна дістатись із Лід-моря. Машина Цембенги сильна... це мене лякає, — втручається Єзекиїл.

— Машино, прорахуй варіанти нападу Цембенги, — наказую.

Потоки світла виростають новими паростками, показуючи можливі шляхи наступу Цембенги. Тим часом мати, дядько і я бачимо все, що відомо Машині про Цембенгу.

— З одного боку, так, але з іншого — якщо Цембенга володіє чимось, чого нема в нас, ми можемо використати це. — Карна складає руки на грудях. — У нас замало знань про Цембенгу, її колонізації могли цілковито змінити горизонт знань їхньої Машини! А якщо укласти з ними угоду?

— Сестро, ти хочеш дозволити Цембензі олюднити їхню Машину? — сичить дядько.

— Хочу використати їх, коли вони найбільш корисні, — перебиває Карна.

— Це не наш шлях!

— Машина сприяє сміливим, — відрубуює мама.

Єзекиїл — ідеаліст. У минулому часів Машини такі, як він, будували віру для інших. Жерці зараз — це інакші люди. Ми і влада, і релігія, і цілителі. Хоча, мабуть, Карна — чиста влада.

А хто тоді я?

— Машино, проаналізуй попередні сезони завоювань Цембенги. Яка ймовірність нашого з ними союзу? — мовлю до Машини.

Світло Машини показує цифру над ниткою зі світла, що сполучає Катаклу й Цембенгу.

— Отже, союзу з ними ми не укладаємо, — видихаю я.

Цифра надто мала, рішення Машини зрозуміле.

— Три племені... — шепоче мати. — Ми поміж двох, тож не маємо права дослухатися лише до ймовірностей Машини.

— Машино, покажи останні два сезони завоювань. — Єзекиїл спирається на свій вічний посох.

Ми дивимось, як армія Тридакни перетинає гори Туману й захоплює плем'я далеко на північний захід від нас. Цембенга підкорює плем'я поміж нами й ними. Воно було й нашим інтересом. Наступного року Тридакна йде на південь, а Цембенга — на схід.

— Три племені. Час олюднення Машини близький. Машина повинна знати, де наша вірність, інакше зрадимо Машину, як племена до нас... Я вважаю, що ми повинні обрати серцевиром. Вибрати тих, з ким ніколи не об'єднатися, кого вважаємо зрадою суті Машини! — Єзекиїлів погляд горить.

— Я згоден з дядьком, — киваю.

— Це ви про кого? — Карна підіймає брови.

— Тридакна.

— Саме так, небоже. — Єзекиїл спирається на посох.

— За останні три сезони вони зміцнили свої кордони. Гори стримували їх, але, як бачите, — киваю на карту, — більше не стримують. Більше ніщо не стримує.

— І вони нападуть, сестро. Усе, чого торкалась їхня зброя, вони вважають своїм.

Вони забрали в нас Траю. Я пригадую, як десять років тому стояв поруч із матір'ю в залі ткацтва, а тоді вона, центр усіх серцевирів Катакли, вмістилище Машини для війни, закричала:

— Ні! Як вони опинилися там? Відступайте, відступайте!

Тридакна розділила своє військо й послала найкровожерливіші загони в спину Траї, де на той час був лише один невеликий загін. А ще Александра й Себастьян Торіаті. Вони врятувались зі жменею вірних нам людей, і лютий Удвіг Торіаті привіз їх у Катаклу. Я ніколи не бачив такого виразу страху та загнаності, як у тих двох дітях... У той день батько пообіцяв помститися за найбільшу поразку Катакли. Із сезону в сезон він посилав загони на захід, а Тридакна уникала бою. Ішла на північ, захід, углиб гір — у холодні краї, які тільки вони знають. А тоді Саша Накара загинув... Тепер я готовий продовжити почате.

Карна кидає на мене довгий погляд.

— Це те, чого ти хочеш? Битись проти Тридакни?

Я киваю.

— Війна з Тридакною, мир із Цембенгою? — продовжує мати.

Тру перенісся:

— Не уявляю, як укласти мир із Цембенгою.

— Вони можуть схотіти відсидітися, зачекати, поки один з нас вийде з бійні живим, а тоді розчавити, — мовить Єзекиїл.

— Можуть... — задумано говорить Карна. — Тоді ми власноруч викуємо перемогу для наступного сезону Цембензі. Ні, це не шлях Катакли.

— А що ти пропонуєш? — Єзекиїл хмуриться. — Боротись із двома арміями водночас?

Мені стискає горло. Я уявляю цю бійню і себе в ній. Не думаю, що зумію вести катаклійців проти двох армій водночас.

— Ні. Битись із Тридакною і, якщо це можливо, підштовхнути на це й Цембенгу!

Материні карі очі спалахують. Це єдина наша спільна риса — темним волоссям і довгим лицем я вдався в батька.

Карнині руки літають над потоками світла, вона промовляє команди, і Машина слухає її, відображаючи всі ресурси Цембенги й Катакли.

— Машино, необхідний повний аналіз: усе, що нам відомо про Тридакну й Цембенгу, модель їхніх завоювань, характеристика населення, імовірності союзів і багатокланової війни, твоя рекомендація та характеристика готовності Катакли.

Що складніше завдання для Мащини, то більше часу їй необхідно. Аби дати Карні те, що та просить, вона звертається до реліктів сателітів та їхніх ткачів, відновлює всі маршрути завоювань і накладає їх на єдине полотно. Кілька годин ми сперечаємось, а Машина все не оголошує свого рішення. Зрештою втомлюється навіть Карна. Вона тре скроні й питає:

— Єзекиїле, що казала Машина про тривалість осені?

— Коротша за попередні. Максимум два місяці.

— Часу не досить для війни на два фронти, — хитає головою мати.

— Якщо все піде за планом і нині ми приймемо рішення, за тиждень-другий ти, Етане, уже зможеш вирушити з армією, — мати клацає язиком.

— Ти впевнений, що зможеш, небоже? — дядько пильно зиркає на мене.

Незважаючи на його дивацтво, коли він позирає отак пильно, здається, що бачить наскрізь. Наче йому відомі всі мої страхи.

Я киваю.

— Батько вів армію переді мною, тепер я поведу. З усією повагою, Єзекиїле, я буду дуже вдячний, якщо ти виступиш із Катакли разом

з ар'єгардом і підійматимеш дух воїнів на шляху до Тридакни.

Єзекиїл хихикає. Часом його реакції мене дивують, але божевілля — причина його розуміння Машини. Ніхто не протлумачить її знаків так, як він. Часом мені видається, що вони в'їлись у його серцевир, але люди знаходять у цьому спокій. Вони вважають, що сама Машина з ними.

— Я виховав цього жерця. Звісно, я піду за ним, — мовить він, дивлячись на Карну.

Карна киває. Тоді для неї залишається найважче. Те, що зробило її такою задумливою і суворою до реальності. Прив'язати Машину до себе, перетворитися на мозок єдиного організму Катакли. Коли я думаю про те, аби пробудити Машину й перенести в себе, вплестись у серцевир старших ткачів, які своєю чергою зітчуть серцевир молодших ткачів, а ті на полі бою керуватимуть рабами та звірами, страх перетворюється на паніку. Я можу бачити Катаклу як... систему — цілком материне слово, — та вона крихка і схильна до руйнації. І я не знаю свого народу настільки, аби бути кожним з них і вкидати в саму пащу страху.

Відколи в битві за Мітрину загинув мій батько, у Карні не залишилося ніякого страху щодо зв'язку з Машиною. «Це наше найбільше досягнення, — сказала вона мені, коли закінчилася чергова війна й вона зі стогоном відпустила владу над серцевирами. — Десятки жерців вивчали Машину задля того, аби Тріумвірат Накар діяв!»

— Здається, у тебе чітке бачення, сину, — мовить Карна, зиркаючи на світло Машини, яка досі шукає відповіді на наші запитання.

Машина сильна і здатна вказати шлях, але вагу рішення повинні нести жерці. Колись Єзекиїл сказав мені, що ми впливаємо на Машину так само, як вона — на нас, і вона може дослухатися до того, що я сказав. Ми сперечаємось ще кілька годин, а тоді залишаємо Єзекиїла з реліктом. Він читатиме її знаки, доки вона не прийме рішення, а ми з Карною повинні приготувати плем'я. Карна йде до вояничів, а я — виконувати найкращу частину своєї роботи.

Розкривати минуле.

Ткачі, робітники, вояничі й раби вже чекають на мене в школі Катакли, і їхні очі зблискують, коли я стягую покривало з мехатрона.

Машина допомагає знайти багато реліктів давнини, але більшість із них надто складні для нашого розуміння. Часом через матеріал, з якого зроблено знахідку, а часом через те, як поєднані деталі чи яка мета пристрою. Коли ми знаходимо їх, я як ніколи відчуваю себе близьким до минулого, яке проповідує Машина. Якби вона вміла розмовляти, то сказала б: «Ось як колись жили, Етане Накаро. Ось як ви можете». Деякі зі знахідок настільки складні, що вміють рухатися самі, хоч і визначеними рухами. Простіші пристрої, мехатрони, ми знаходимо часто, автоматони — рідше, а знайти аніматрон — рухомий автоматон — то взагалі диво. Карніні літні експедиції та осінні завоювання Катакли приносять багато артефактів, ми передаємо їх машині, і якщо вона прихильна до нас, то розкриває, нащо його використовували.

Як-от із цим.

— Ми знайшли його в підвалах Руни, — обходжу великий механізм і рухаю кілька важелів. — Це мехатрон, що писав книги сам.

У залі чути зойки та здивоване перешіптування.

— Це друкарський верстат, — кажу я, хоча люди й називатимуть його мехатроном книг. — Пригадуєте, я оповідав вам про те, як у минулому ділилися знаннями? У них не було машини, а знання поширювалися швидко. Як? За допомогою книг, які друкували отакі верстати. Уявіть, як працює писар: у нього є аркуш, який він самотужки заповнює літера за літерою. А якби він міг заповнити одним рухом цілу сторінку без помилок? А якщо таких верстатів десять, тридцять, сто?! Усе, що ви дізналися за ціле життя, вони можуть записати за день. Ціле життя пізнання вкладається в день!

Остання фраза звучить гірко, але люди не помічають.

— Він працює, жерче?

— Коли ми зможемо його використати?

— Хіба Машина не єдине джерело знань?

Запитання лунають зусібіч, а з натовпу виходить Триборг-коваль і шанобливо схиляє голову, прохаючи дозволу наблизитися до мехатрона. Я киваю.

Найбільший дар жерців — здатність бачити спогади попередників і машини — є також нашим найбільшим прокляттям. Ми єдині, хто знає минуле. Між нами й тими, кого ми повинні вести, прірва,

і я не знаю, чи зуміємо ми її коли-небудь перейти. І ми, і вони боремося за виживання та прихильність Машини, але їхні турботи сліпі... «Невігластво — дар», — говорив у такі миті Єзекиїл.

Триборг крутиться навколо мехатрона, наче той з піску й розсиплеться від одного доторку. Його пальці тремтять. Я хочу розуміти цих людей, справді. Але не знаю як.

— Він не працює, так? — Триборг піднімає на мене очі.

— І так, і ні. Ми з Єзекиїлом-жерцем спробували механізм удару, він працює, але для роботи йому потрібна фарба і... ми не впевнені, що ще. Я віддаю мехатрон у твої руки, Триборгу-ковалю, — закладаю волосся за вуха й намагаюся показати, що робили ми з дядьком.

Урок триває, доки сонце не починає сідати. Я гуляю по вулицях і вітаю ткачів та вояничів шанобливими кивками, аби вселити в них віру, якої їм бракує, поки Машина не зробить вибір, куди піде Катакла. Тоді тренуюсь, і відтак утома тече по жилах разом із кров'ю.

З кожним кроком до храму моя тривога росте. Я пропускаю крізь себе спогади Івара Накари, завойовника, і Аланни Накари, у яку загони вірили більше, аніж у те, що сонце встає на сході, а сідає на заході. З ними я сильний, а сам? Я вертаюсь у свою кімнату й змінюю сорочку, коли у двері стукає воянич-охоронець храму:

— Жерче? На вас чекають у сховищі записів минулого.

— Хто? — втираю рушником пітне обличчя.

— Александра Торіаті.

Я знаходжу її біля книг давнини, погляд прикований до них і лише до них. Вона веде головою на звук моїх кроків, та не обертається, доки не дістає одну з книг на полиці. Коли наші погляди зустрічаються, вона запитально підіймає книжку, і я киваю.

— Привіт, Етане, — нарешті мовить вона.

На її лиці досі подряпини від випробування ткачів. Я дивлюся на неї так, як дивився тисячу разів, але ніколи ще Алекс не була повноправним ткачем, а я не збирався вести військо.

— Що ти тут робиш? Вояничі сказали, ти шукала мене...

— Не зовсім. Ми з Бастіаном ходили до твого дядька, і я подумала, що непогано було б... забути про турботи...

Вона мовби виправдовується, чому знайшла мене. У будь-якому разі я радо всміхаюсь і крокую до неї.

Тяжко розуміти людей, яким не досягнути, як це — прожити десятки чужих життів, побачити уривки світу, за який борешся, і не мати змоги поділитися ними. Мене людям ще важче зрозуміти. Та це не стосується Александри й Себастіана Торіаті. Особливо Алекс. Вона і її двічі кровний — мабуть, єдині, кому я можу справді розкритися.

— Єзекиїл? Навіщо він тобі?

Зі звичною гордістю й ноткою виклику Алекс оголошує:

— Ми з Бастіаном хочемо бути посланцями завоювань від Катакли.

Бум! Тривога вривається в серцевир, наче зимобуря.

— Це вирішувати Машині, — відказую.

— А ви говорите до неї!

Я переступаю з ноги на ногу.

— Ви волієте розділитись?

— Ненадовго. — Алекс кривиться, а тоді опановує себе. — Нам це дуже важливо, Етане.

Правильно було б кивнути. Та бути тим, хто прийде в чуже плем'я й чекатиме на його рішення щодо миру та війни зі своїм, — велика честь і небезпека, і я не можу не спитати:

— Чому?

Алекс не відповідає, і це лише цементує мою впевненість. Тридакна посміла напасти на Торіаті, Торіаті відплатять їй сторицею, і якщо в Катаклі зараз немає Удвіга з Мадленою, це зроблять їхні діти.

— Бастіан піде в Цембенгу, я — у Тридакну, — натомість відповідає вона на запитання, яке я хотів поставити, та не наважився.

Плем'я, що мало не вбило її в Траї.

— Гемміні сльози, ти здуріла?! — вибухаю.

— Я повинна вивчити їх! — відбивається дівчина.

— Тридакна злопам'ятна...

— Я теж!

Угамовую свою лють і концентруюся на книзі в руках Алекс.

— Я здогадувався, що ви схочете цього, — видихаю, сідаючи за стіл.

Алекс ледь помітно всміхається й розгортає книгу. Її очі, світлі барвою й затуманені думками, читають літери, а між бровами залягає складка, тож я допомагаю їй — повертаю книгу до себе й читаю. Пригадую мову, якою говорили до Машини, пригадую спогади Машини про таких людей і дозволяю їхнім словам говорити через

себе. Для Алекс, ткалі по крові, та мова нічого не означає, але вона слухає її і читає вслід за мною. Історія в цій книзі написана рядками, що переплітаються й римуються, і щоразу я слухаю її наче вперше. Віршовані рядки завжди звучать по-різному для всіх, а для Алекс — поготів. Часом мені видається, що навіть без спогадів Машини Алекс Торіаті так само багато часу проводить у власному серцевирі, як і я. Люди кажуть, що вона холодна й гордовита. Я безліч разів бачив, як її погляд байдуже ковзає повз рабів, що дивляться на неї, мов на чудо, і ткачів, що заздять її і її брата талантам. Справді, Алекс байдуже до всіх цих людей. Та відколи ми стали розкривати одне одному свої думки, я зрозумів, що керує Александрою Торіаті не гординя, а негасиме бажання бути важливою, змінити щось. І це я можу зрозуміти краще, аніж будь-хто. Торіаті мають багато важливих рис, але перш за все це рід, який Машина нагородила сильними серцевирами. Вони досліджували мехатрони й пізнавали таємниці серцевирів. Вони всі хотіли більшого — і я це поважав.

У сезон втрати Траї двічі кровні Торіаті відкрили в собі дар ткацтва. Я спостерігав за ними та уявляв, як колись Александра й Себастьян підуть пліч-о-пліч зі мною, як Удвіг ішов із Сашею. А потім батька вбили на завоюваннях, і я зустрів Александрю в бібліотеці. Вона дивилася на книги, та боялася торкнутись їх. А я запропонував навчити її мови давнини й так дізнався найважливішу правду про неї: Александра Торіаті любить історії. Коли вона вивчає нове слово й починає розуміти оповідь у книзі, її лице змінюється. Коли я спитав, чому так, вона відповіла: «Усі ми історії».

— Я не розумію цього речення. — Голос дівчини вириває мене зі спогадів.

— «Слави сягли ми великої, — перекладаю їй уголос, — Гектор поліг богосвітлий, той, що у Трої на нього всі, як на бога, молились!»¹

Алекс затихає, погляд тікає кудись далеко. Історії перемог і падінь — її улюблені. Вона каже, що чіткіше бачить, як і що ткати. Ця оповідь... Ми багато говоримо про неї. Про великих героїв, що склали її, про те, як помилка одного призвела до загибелі іншого... У таких розмовах поруч з Александрою Торіаті я відчуваю спокій.

— Тобі жаль смерті Гектора? — запитую.

Вона хитає головою.

— Ні, то була його роль. Він був захисником, Ахілл — воїном, історії завжди жертвують правильними героями.

— Я був під враженням, що ти підтримала троянців, — підіймаю брову.

— Так. І якби я писала ту історію, вона закінчилась би по-іншому. Але не ця остання мить, не двобій Ахілла й Гектора змінили долю Гектора. Довелося копати б глибше, бо все, що з ними трапилось, зробило їх такими — захисником і воїном... — Алекс перебирає пальцями, а тоді підіймає очі на мене. — Думаю, з нами те саме. Рано чи пізно в кожного буде своя роль, і події розгортатимуться, як розгорталися тисячі разів.

— Справді? І якою буде твоя роль?

Алекс торкається пальцями губ.

— Не знаю. Надто багато залежить від цього сезону...

Вона знизує плечима, та я знаю, що насправді вона дуже чітко бачить цей сезон. Знаю, скільки двічі кровні тренувались і якою роздратованою була Алекс, коли до Ради обрали не її брата, а Жараткача. За її баченням, Бастіан мав увійти до складу Ради, а тоді вони повинні були стати посланцями. Усе, що тільки можна здійснити, вони хотіли здійснити.

— Ми отримали лист від батьків, — раптом мовить ткаля. — Вони майже завершили.

— Що завершили? О-о-о-о...

Торіаті-старші — великі дослідники артефактів Машини й серцевирів. Не в останню чергу через них Алекс і Бастіан настільки вирізняються з-поміж учнів. В останній сезон перед тим, як загинув мій батько, Удвіг Торіаті заявив: він почав працювати над чимось, що змінить усе. Мій батько був скептичним до пафосних заяв, та я запам'ятав лице Удвіга. Воно мало впевнений вигляд, так само як і лице Алекс. У такій співпраці й сила Катакли: жерці розкривають таємниці минулого сильним серцевирам, а ті шукають способів виграти завоювання.

— Що вони придумали?

— Не знаю, — хитає головою Александра.

Напівбрехня, я бачу по ній.

— Ви з братом якось берете участь у тих... дослідженнях?

Пригадую все, що говорять про двічі кровних у племені. Себастьян проводить багато часу на самоті й допомагає в кузні. Триборг-коваль доповідав мені про його талант і навіть показував деякі з малюнків, які той робив для кузні. Ідеї фортифікацій Катакли, нових мехатронів, водяних млинів... Побачивши їх, я запропонував його кандидатуру в Раду, але мати похитала головою і сказала: «Хлопцеві потрібна сильніша воля. Коли він загартує її, зможе стати щитом Катакли». А от Алекс... Вона ткала в будь-яку мить, і ходили чутки, що не лише тварин. Тепер, коли вона повноправна ткаля, людей їй ткати дозволено, і я думаю, чи не через це Алекс видається нескутою і вільною. Мені не хочеться думати, що ті чутки правдиві, бо якщо так, Александра Торіаті має голод влади. І я бачив досить спогадів, аби знати, у що він виливається. Такі люди вигорають швидко, а я не хочу, аби її не стало... Місце Алекс Торіаті — у завоюваннях поруч зі мною.

— Етане, мені невідомі важливі деталі... Я говорю тобі все це, аби ти повірив у себе, — відказує вона.

— Не розумію, про що ти.

— Єзекиїл сказав нам із братом, що ти вестимеш армію цього разу. Ти повинен знати, що наша родина на твоєму боці й ми зробимо все для перемоги Катакли.

Я ховаю очі.

— Я рада, що це будеш ти, — провадить далі Алекс. Відкидається на спинку крісла й заплющує очі. — Нехай я не можу уявити власну роль у майбутньому, але знаю твою.

Мені робиться не по собі.

— І хто я такий?

Серцевир швидко б'ється. «Вона може зрозуміти», — говорю сам собі. Якби я показав їй спогади минулого, якби вона пішла на війну пліч-о-пліч зі мною...

Алекс усміхається.

— Той, хто змінить Катаклу.

З плечей мовби спадає гора, та я приховую будь-яку реакцію на обличчі.

Мовчанка поміж нами ніякова, і я заповнюю її по хвилі тривожних думок про завоювання, киваючи на книгу.

— Знаєш, колись вважали, що та війна справді відбулась.
Війна Гектора й Ахілла.

— А потім?

Хитаю головою.

— Ніхто більше не знає. От ти віриш, що вона трапилась?

Алекс примружується.

— Мені байдуже до цього.

Такого я не очікував.

— Чому?

— Мені байдуже, чи було це насправді, чи вигадка, бо я хочу в неї вірити. Мені невідомо, яким насправді був старий світ, але відомо, про що в ньому говорили. Тому я обираю вірити в той образ світу, який уявляю. Яка користь заперечувати, коли немає чогось кращого, у що вірити?

Я довго дивлюся на неї. На лице, яке бачив десятки разів, і серцевир, що навіть зараз може здивувати. Можливо, завтра вона потрапить у саму пащу Тридакни, та я знаю, що звідти вернеться сильнішою. Сильні серцевіри необхідні Катаклі, тож я кажу:

— Я поговорю з Єзекиїлом про те, аби ви стали посланцями.

Алекс усміхається.

— Дякую, жерче.

Коли між нами не залишається слів, Александра Торіаті йде з бібліотеки, і я не можу позбутися думки, що, як Александра й Себастьян Торіаті стоятимуть поруч зі мною на війні, у мене буде шанс запам'ятатися нащадкам так само, як Аланна чи Івар Накари.

У снах я бачу майбутнє, яким воно могло б бути. Бачу, як з материних експедицій приносять нові мехатрони й родини Кетсо та Бористенів за їхньою допомогою укріплюють сателіти, а родина Торіаті розкриває свою велику таємницю, і ми наступаємо, і немає сили, яка могла б нас зупинити.

Мене будять істеричний материн голос і шепіт Єзекиїла. Розплющивши очі в темряву ночі, я бачу, як мати гарячково крокує залом. Вона ніколи так не робить.

— Що трапалося? — випаляю.

— Машина обрала посланців, — відказує дядько.

Підіймаюся і накидаю сорочку.

— І що ...
— Це ти, Етане. Машина обрала тебе посланцем до Цембенги, — Єзекиїлів голос здригається.
— Що? Але... я не ткач. — Сорочка висковзує з пальців.
— Це має бути помилка! — Карна обертається, очі її великі від страху.
— Машина зробила вибір. — Дядько знизує плечима. — Етан повинен підкоритись.
— Хто ще? — видихаю. — Хто піде в Тридакну?
— Жля-ткаля.
Серцевир боляче гупає.
— Але ж... вона слабка! — Дивлюся то на матір, то на дядька, аби ті сказали, що це помилка.
— Тридакна змете її, як вітер — хатинку з гілок, — випльовує Карна. — Але перш за все вона ткаля й підкориться машині. А Етан — жрець! Наш єдиний спадкоємець! Такого ще не було!
— А тепер сталось! — Єзекиїл переходить на крик.
Карна замовкає, Єзекиїлові стиснуті кулаки тремтять.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ